

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1931 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om sänkning av rösträttsåldern vid elektors- och landstingsmannaval m. m.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionerna nr 65, 66 och 67 i första kammaren av herr Möller m. fl., dels och motionerna nr 92, 93 och 94 i andra kammaren av herr Hansson m. fl.

I de likalydande motionerna I: 65 och II: 92 hemställles, »att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 6, 9:e och 10:e stycket riksdagsordningen.

§ 6.

9) Valrätt vid elektorsval tillkommer en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

Valen äro omedelbara ————— i vallagen.

10) Till elektor må endast den utses, som själv vid elektorsvalet äger röst-rätt och uppnått tjugufem års ålder.

Elektor kan ej vara: -----
----- till elektor.

»

I de likalydande motionerna I: 66 och II: 94 hemställles, »att riksdagen för sin del måtte antaga följande

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av § 4 i lag om val till riksdagen.

§ 4.

Vid val av elektorerna skall den för val av stadsfullmäktige gällande röstlängden ligga till grund.

Val av elektorerna — — — — — av statsverket.»

I de likalydande motionerna I: 67 och II: 93 hemställes, »att riksdagen för sin del ville antaga följande

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av § 5 och § 6, 1 mom. i lag om landsting.

§ 5.

Rätt att deltaga i val av landstingsmän jämte suppleanter tillkommer en var inom landstingsområdet i kommuns gemensamma angelägenheter röstberättigad man eller kvinna, som senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder.

Om upprättande — — — — —
— — — — — kommunala vallagen.

§ 6.

1 mom. Valbar till landstingsman eller suppleant för landstingsman är en var inom landstingsområdet vid landstingsmannaval röstberättigad man eller kvinna, som uppnått tjugufem års ålder.

Landstingsman eller — — — — —
— — — — — vara landstingsmän.»

Beträffande motiveringen hänvisar utskottet till motionerna.

För att första kammaren på ett tillfredsställande sätt skall kunna fylla sin uppgift vid medkammarens sida och den härför erforderliga karaktärsskillnaden mellan kamrarna uppnås, hava i vårt statsskick anlitats tvenne huvudvägar. Genom konstitutionella bestämmelser har man nämligen i fråga om första kammarens bildande sökt tillse dels att den erhåller en mera varaktig sammansättning än den andra kammaren och dels att första kammaren må representera en större fond av erfarenhet och mognad än medkammaren. Det förre av dessa syften tillgodoses genom stadganden om längre mandattid för

första kammarens ledamöter samt om kammarens successiva förnyelse. Kravet å större erfarenhet och mognad har man sökt förverkliga genom föreskrifter om högre åldersgräns för valbarhet till första kammaren samt genom bestämmelser om medelbara val till samma kammare, därvid vid utseende av valmän — landstingsmän eller elektorer — stadgats en ålder av 27 år för såväl valrätt som valbarhet.

Bestämmelserna om högre ålder för valrätt och valbarhet vid val av landstingsmän och särskilda elektorer för utseende av förstakammarledamöter än för kommunala val i övrigt — uppnådda 27 år mot uppnådda 23 och 25 år — infördes genom författningsändringen åren 1918—1921. Syftet härmed var att i viss omfattning tillmötesgå de resta kraven på en allmän höjning av rösträttsåldern vid den allmänna och lika rösträttens genomförande såsom en motvikt mot de yngre årsklassernas bland väljarna eljest allt för starkt ökade makt.

Åldern såsom skiljemärke mellan urväljarna till första kammaren och andra kammarens väljarkår faller helt inom det demokratiska tvåkammerssystemets ram. Åldersstrecket hänför sig icke till ekonomiska förhållanden utan till allmänmänskliga; det verkar icke till danandet av en social åtskillnad mellan kamrarna. Med den högre åldern följer såsom regel större erfarenhet av livet och därmed ock större besinningsfullhet inför de samhälleliga problemen. Den högre åldern för urväljarna till första kammaren har därför även visat sig motsvara sitt syftemål att i sin mån bidra till upprätthållandet av en artskillnad mellan kamrarna.

Då en sänkning av den med avseende på deltagande i val av landstingsmän och särskilda förstakammarvalaktorer stadgade högre åldersgränsen sålunda skulle innebära ett sönderbrytande delvis av den nuvarande förstakammarorganisationens system, lärer frågan om en enhetlig rösträttsålder för första och andra kammarens väljarkårer icke böra upptagas till närmare prövning annat än i samband med en mera ingående behandling av spörsmålet om grunderna för första kammarens bildande över huvud taget. Detta gäller även frågan om den sänkning av valbarhetsåldern, som påyrkats i motionerna.

Utskottet får alltså hemställa,

att motionerna

a) I: 65 och II: 92,

b) I: 66 och II: 94,

c) I: 67 och II: 93

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1931.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, Sundberg, Vennerström, Hellberg, Mellén, Åkerberg*, Ehrnberg*, Magnusson i Tumhult, Persson i Trången*, Pehrsson i Göteborg, Karlsson i Vadstena, Lindmark, Fast*, Brännberg*, Lundén och Björck i Kristianstad**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

!Reservationer:

1) av herr *Hellberg*, som med instämmande av herr *Reuterskiöld* anfört:

Den högre valrättsåldern till de församlingar, som utse första kammarens ledamöter, tillkom som bekant vid författningsreformen 1918—1921 för att tjäna som konservativ garanti. Dess värde som sådan var dock alltifrån början tvivelaktigt, och det har senare blivit det allt mer i samma mån som de olika partiernas ungdomsorganisationer utvecklats. För närvarande torde vara mycket svårt att avgöra, om något parti har större fördel eller nackdel av bestämmelsen än ett annat.

Däremot har denna bestämmelse medfört vissa påtagliga oegentligheter eller olägenheter.

En sådan är att för rösträtt till landstingsvalen skall fordras högre ålder än för de primärkommunala valen å ena sidan och å andra sidan valen till andra kammaren. Inget hållbart skäl lär kunna andragas för denna olikhet. Skulle någon olikhet eller gradering i detta avseende anses tillbörlig, så borde väl rösträttsåldern för riksdagsvalen snarast sättas något högre än för de kommunala. Men en enhetlig ålder för alla offentliga val torde, som i motionerna framhållits, ur olika synpunkter vara det mest tilltalande och ändamålsenliga.

En annan betydande olägenhet, som 27-årsåldern förorsakat, är att till följd av denna de kommunala församlingar, landsting och stadsfullmäktige, vilka från tvåkammerssystemets början i vårt land utgjort grundvalarne för första kammaren, numer delvis upphört att vara det. Blevet rösträttsåldern lika vid alla medborgerliga val, funnes något behov inte längre av de tämligen konstgjorda elektorsförsamlingar, som för vissa storstäders räkning nu förrätta eller medverka vid första-kammarvalen. Då skulle denna funktion åter kunna överlämnas åt nämnda städers fullmäktige, vilka antingen mangrant (som i Stockholm) eller medels inom sin egen krets till erforderligt antal utsedda representanter — på samma sätt som är bestämt för Gotlands landsting — skulle utföra den. Därmed vore den enhetliga kommunala grundvalen för första kammaren återställd, vilket efter min uppfattning skulle innebära en given fördel.

Det synes mig för den skull, att ett förslag om 23 års åldersgräns för alla offentliga val bör förbindas med ett förslag om återställelse av storstädernas fullmäktiges rätt att ensamma eller genom representanter tillsammans med vederbörande landsting utse ledamöter av första kammaren.

På grund av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag — så vitt möjligt till nästkommande riksdag — om 23 års åldersgräns för valrätt och i samband därmed motsvarande sänkning av valbarhetsåldern till landstingen.

2) av herrar *Sävström, Strömberg, G. W. Hansson, Vennerström, Åkerberg, Karlsson* i Vadstena, *Fast* och *Brännberg*, vilka yrkat bifall till motionerna I: 65—67 av herr *Möller m. fl.* och II: 92—94 av herr *Hansson m. fl.*